

POLITIET

Det kongelige miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200604009

Vår referanse
2010/00022-2 680

Dato
30.03.2010

Høringsuttalelse fra lensmannen i Tana - utvalgsrapport om lokal forvaltning av Tanavassdraget

Det spesielle med Tanavassdraget er rettighetsreglene, og at vassdraget er et grensevassdrag med også finske interesser og rettigheter. Tanautvalget foreslår at Tanaloven av 1888 opprettholdes, og følger også de særregler som regulerer fisket og fiskeretten.

Tanautvalget foreslår også at Fylkesmannen skal ha økonomisk ansvar for oppsyn på riksgrensestrekningen, men at selve oppsynet skal skje i regi av Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF). Riksgrensestrekningen utgjør store deler av vassdraget.

Det foreslåtte forvaltningsorganet; Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF), skal etter forslaget ha fem representanter oppnevnt av garnrettighetshaverne, og fire med stangfiskerett oppnevnt av kommunene Karasjok og Tana.

Med det utgangspunktet vil jeg hevde at det foreslåtte forvaltningsregimet har åpenbare svakheter.

Sammendrag

Det er to anliggender jeg vil påpeke som uheldige i forslaget.

1. Organisering og utøvelse av oppsynet
2. Avgjørelse om rettighet til fiske

Her bør staten ha ansvaret grunnet vassdragets og fiskerettens særegenhet. Det er også åpenbart at det er til dels store interessekonflikter mellom ulike interessegrupper.

En må heller ikke undervurdere de sterke følelser som er knyttet til Tanaelva og befolkningens ulike rettighet til å utøve fiske i Tanavassdraget.

Jeg har også påpekt noen momenter knyttet til hvordan utgifter til oppsyn m.v. bør finansieres.

Utover det jeg har anført støtter jeg utvalgets forslag til ny forvaltningsmodell.

Oppsynet

TF skal etter utvalgets forslag, med garnrettighetshaverne i flertall, bestemme omfang av fiskeoppsyn og foreta utvelgelse av kandidater til oppsynsjobb. Jeg føler meg ikke trygg på at dette skaper den nødvendige tilliten til et så viktig forvaltningsorgan.

De fleste og alvorligste overtredelser av fiskereglene for Tanaelva som avdekkes, begås hovedsakelig av garnrettighetshavere. Det er også garnrettighetshavere som i størst grad står frem uten bekymring for tanalaksens fremtid. Disse har også organisert seg (Laksebreveierforeningen), mens øvrige rettighetshavere er enkeltindivider uten annet talerør enn sitt eget personlige engasjement.

Ingen må få seg til å tro at laksebreveierne generelt er noen skurker. Tvert imot, dette er i all hovedsak ærlige og rettskafne bønder og jordeiere i Tanadalen. Spørsmålet er om denne interessegruppe har den nødvendige tillit som skal til for å sitte i førersetet i utøvelsen av forvaltningsoppdraget. De representerer tross alt den mest kontroversielle redskapsformen i elva.

Jeg mener, som Tanautvalget, at Staten må ta ansvaret for oppsynet på grensestrekingen. Det er da helt naturlig at Staten også tar ansvaret for oppsynet i resten av vassdraget. Ansvaret for utøvelsen av oppsynet er viktigst i denne sammenheng, og det bør ligge hos Staten. Politiet vil ha en rolle å spille med tanke på lovlydighet uansett, men spesielt dersom laksebestanden skulle bli utrydningstruet eller forsømmelser i forhold til oppsyn og kontroll fikk alvorlige negative konsekvenser. Derfor mener jeg politiet, i denne spesielle grenseelva, med de spesielle rettighetsreglene, bør være hovedansvarlig for oppsynet finansiert av vassdraget som i dag. Statens naturoppsyn (SNO) kunne også ha dette ansvaret, men jeg ser ingen grunn til å flytte dette ansvaret når utøvelsen av oppsynet skjer med sesongengasjerte oppsynsbetjener som gis nødvendig politimyndighet for oppdraget.

Avgjørelse om rettighet

Fylkesmannen (eller politiet som i dag) bør avgjøre hvem som til enhver tid har rettighet, det være seg garnrettighet eller stangfiskerrettighet, etter Tanaloven av 1888. Det er jo bare tiden som vil vise hvordan et forvaltningsorgan (TF), med en interessegruppe som garnrettighetshaverne i flertall, vil forholde seg til nye rettighetshavere, og rettighetshavere som ikke lenger oppfyller vilkårene for rettigheten. Her må det utøves et visst skjønn, som jeg tror fylkesmannen eller politiet er mest uhildet i å foreta. Derfor må denne avgjørelsen etter min vurdering ligge hos fylkesmannen eller hos politiet.

Det er i hovedsak hvem som skal betraktes som ”bosatt i elvedalen”, ”fast bosittende” og vilkårene om høsting og avlingsmengde som er skjønnstemaet.

Sluttbemerkninger

Dagens forvaltningssystem har slik jeg oppfatter det ikke fokus på størst mulig overskudd fra vassdraget, men på bevaring av laksestammene for fremtiden med kultur og tradisjon som viktige faktorer. Jeg er redd fremtidig fokus kan bli svært forskjellig fra dagens med det foreslåtte forvaltningssystem.

Forslaget om fordeling av overskudd til garnrettighetshaverne antas hovedsakelig basert på at det er de som tradisjonelt har hatt et visst utkomme av fiskeretten. En kan likevel stille spørsmål ved hvorvidt andre rettighetshavere også skulle tilgodeses ved fordeling av overskudd. Her kan det åpenbart finnes kime til konflikt jf. Steinar Pedersens notat (s. 8); "... en felles herlighet for Tanadalens befolkning, og ikke på noe tidspunkt er det fattet lov- eller andre vedtak som har hatt til hensikt å sette noen utenfor delaktighet i dette fiskerettsfellesskapet." Det er åpenbart mange garnrettighetshavere som ikke har noe økonomisk utkomme av fisket i dag. Forslaget følger heller ikke alminnelig rettsoppfatning om at fiskeretten følger eiendomsretten, fordi det ikke er noe krav om eiendomsrett til elvebredden for å inneha garnrettighet (laksebrev).

Politiet har i dag i tillegg til sesongengasjerte oppsynsbetjenter, personell med oppgaver knyttet til forvaltning av vassdraget lønnet av Fylkesmannen (Tanaelva). Dersom politiet skal administrere oppsynet m.v. slik jeg foreslår, må også denne ordningen videreføres. Jeg anser det uaktuelt at politiet overtar ansvar for oppsyn og administrasjon av det som en tilleggsoppgave innenfor politiets rammetildeling.

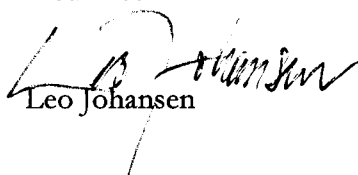
Dersom en valgte å endre på de særskilte rettighetsreglene til fisket i elva, og ikke minst de mest kontroversielle fiskeredskaper, så vil jeg tro at et forvaltningsorgan som foreslått av Tanautvalget ville fungere godt og ha nødvendig tillit for å ivareta alle forvaltningsoppgaver for vassdraget. Forvaltningen ville da ha fokus på salg innenfor en bærekraftig ramme som sikret salgsinntekter også for fremtiden. Det er slik forvaltningen i hovedsak skjer i andre vassdrag. De spesielle rettighetsreglene gjør Tanavassdraget spesielt, og bør derfor også i fremtiden ha et annet forvaltningsregime enn andre viktige lakseelver.

Med klare føringer for at forvaltningen skal være lokal og rettighetsbasert, kan jeg vanskelig se for meg en modell som ivaretar mine bemerkninger på en god måte uten et statlig engasjement i forhold til kontroll og avgjørelse om rettighet, både garn- og stangfiskerettighet. Dersom dette skal finansieres av vassdraget, må det offentlige ha avgjørende innflytelse på hva som er tilstrekkelig fiskeoppsyn. Jeg mener oppsynet må finansieres av vassdraget som i dag, slik at oppsynet ikke skal være avhengig av varierende statlige bevilgninger og prioriteringer. For å ivareta det lokale, er lensmannens rolle viktig å videreføre.

Lensmannen vil etter mitt forslag kunne benytte både fagpersonell hos Fylkesmannen og TF som rådgivere i forhold til oppsynet.

Jeg stiller gjerne opp for å utdype mine synspunkter om ny forvaltningsmodell.

Med hilsen

Leo Johansen